

**ГАЕТАН БРЮЛО
СЪОБЩЕНИЯТА В
АСАНСЬОРА
ИЗ ЛИЧНИТЕ ЗАПИСКИ НА
НЯКОЙ СИ ПОРТАЛИ,
НАУЧЕН РАБОТНИК,
НАМЕРЕНИ В НЕГОВОТО
ИЗОСТАВЕНО ЖИЛИЩЕ**

Превод от френски: Мария Раева, 1989

chitanka.info

Петък вечерта, 30 април

18,31 часът. След връщането ми вкъщи

В асансьора виси обикновен лист хартия, закрепен със скок на огледалото. Съобщение, написано на ръка, с ясни печатни букви, вероятно предназначено за обитателите на дома:

Драги съседи, тази вечер у нас няма да е толкова тихо, колкото обикновено. Молим най-учтиво за извинение. Благодарим за разбирането, благодарим предварително.

Мауре-Цокел, V етаж

Натиснах копчето за третия етаж, опитвайки се да свържа лица с тези имена. Безуспешно. Сигурно някакви нови наематели поливат жилището, си помислих аз. И изведнъж си представих младата двойка около тридесетте, на която се бях натъквал три-четири пъти. Супербанална двойка, на вид най-нормално семейство. Той сигурно се казва Мауре, а тя — Цокел — или обратно. Наредили са имената си по азбучен ред, като всеки от тях е запазил своето, приемайки и фамилията на другия. Така или иначе, хареса ми този дребен, обмислен дружески конформизъм.

19,06 часът

Интересно какво ли ще се прави. Младите сигурно ще посрещат близките си? Или приятели? Или колеги от службата? Ще има много хора, много ядене и пиене. Домакините ще искат да направят впечатление на гостите си, да заговорят на въображението им, а особено на стомасите им. Трябва да са се приготвяли от няколко седмици. Положително това е нещо важно за тях. Известно е, че приемите помагат за социалния напредък. Почувствах веднага у тях този динамизъм, това желание за задоволяване на общите им амбиции. Значи предчувстват някакво повишение. Или може би току-що са го получили? А може да организират това малко тържество без повод, просто за удоволствие? Само да не е тридневна оргия! Възможно е под невинния си вид да маскират склонност към шумни веселби. Забавно ще е да се види как този аскетичен дом, толкова почтен и незасегнат от нищо, се превръща за една нощ в салон от уестърните или дори в нещо

още по-лошо. Напушва ме смях! Вече си представям физиономията на мадам Жойо — онази, която би искала да оплете своя живот и живота на другите в паяжината на суровите традиции. Ще снове по стълбищата, ще крещи, че това е скандал, а накрая ще повика и полицията. Обзалагам се, че ако е прочела съобщението в асансьора, вече се тресе от гняв и ярост.

— Е, госпожа, нека да оставим хората да поживеят! — й казвам винаги, когато имам случай. — Да им дадем да поживеят! Та нали свободата е една от онези редки ценности, които все още са ни останали. А щом е толкова ценна, толкова по-силно трябва да я защитаваме! Така че, мило семейство, ако става дума за мен — празнувайте си колкото щете. И благодаря за почитта ви към нашето право на свобода и за предупреждението, че за момент то ще бъде ограничено. Исках да се заема спокойно с подготовката на лекциите си за следващите седмици, но малко ще се развлека. Ще ида да вечерям в китайския. Чудесна мисъл!

20,16 часът. По-добре, не! Сградата сигурно вечерта ще опустее. Един ще отиде на кино, друг — на театър, трети — на ресторант. Вече си представям какво става в другите апартаменти — нови проекти за вечерта, объркани намерения, ежедневиия начин на живот, обърнат с краката нагоре. Едни са възхитени, на други пречи. Що се отнася до мен, решавам да остана вкъщи, с тихата надежда за покана. В края на краищата, защо пък не? Може Мауре-Цокел да пожелаят да приласкаят съседите си с шампанско, а самотниците — такива като мен — да поканят у тях. Много ще е мило. И не е невъзможно. Впрочем няма значение. Изобщо предпочитам добрите си стари навици: ще се затворя в библиотеката и, откъснат от света, ще се отдам на любимите си развлечения — четенето и музиката. Така или иначе шумът от петия до третия етаж няма да е толкова натрапчив. Впрочем кой е казал, че не се отнася до някакво по-интимно забавление, което не се разбира от лепнатото в асансьора листче.

21,32 часът. Отложих вечерята за по-късно. Не съм гладен. От два дни почти нищо не ям. Потънал съм в научни списания и космологични книги. Не мога обаче да се съсредоточа. Пречи ми някакъв натрапчив вътрешен глас, не ми позволява да събера мислите си, напомня ми, че не съм навестявал съседите си. Пълен абсурд. Освен ако не сънувам. Мерейки надлъж и нашир библиотеката, се

опитвам да се избавя от това идиотско усещане. Напразно — чувствам се виновен, че не съм установил по-близко познанство с новите наематели от петия етаж. Но тези работи никога не са вървели лесно при мен. Защо в такъв случай сега трябва да разглеждам тази черта от характера си като порок, който трябва да се победи колкото може по-бързо? Това не е само моя работа. Мауре-Цокел трябваше да дойдат при мен, а не аз при тях. Аз съм по-възрастният и имам право да мисля по този начин.

Отидох до салона. Може промяната на мястото да ми позволи да си почина в друг ритъм, да подобря настроението си. Дали да не променя решението си и да изляза? Защо този глас е непрестанно в мен и не ми дава покой? Да предположим, че съм направил грешка, която удря по кодекса на приятелството. So what? — както казваше дядо ми. Всеки ден несъзнателно се правят гафове. Да, именно това постоянно състояние на разсеяност сигурно ме кара да си поставям въпроси, на които като че ли отговаря друг. „Прилича малко на мълчаливец, нали?“ So what? Затова пък съм внимателен към всички, които се обръщат към мен. „Няма приятели, интересно...“ So what? Колегите ми стигат. „Не се среща с хора, живее като отшелник.“ So what? Работата ми доставя удоволствие. Нали през прозореца се вижда как седя вечерно време в библиотеката, потънал в научни списания и книги? „Отгоре на това ерген, нищо чудно“... So what? Нима да се съсредоточиш в самота е нещо ненормално, пречи ли на някого? Нима обществото не се нуждае от хора, посветили целия си живот на търсения, изследвания, открития, на творчество? „По същество това е човек без значение“... So what? Ако съществуваше някаква „so what“-генерация, бих искал да принадлежа към нея. Дядо сигурно не би имал нищо против.

Блъсна се врата. Отвън или в сградата? Не зная. Погледнах през прозореца навън. Нищо. Никаква кола пред входната врата. Сигурно са първите гости на Мауре-Цокел, макар че е малко късничко. Трябва да са пристигнали с такси. Предпазливостта не мами. Вярно. Никога не се знае в какво състояние ще си след такава вечер.

22,28 часът. Въодушевен си налях уиски. Вече е тъмна нощ. Мина близо половин час от предполагаемото идване на първите гости, когато отново някъде се трясна врата. Улових се в недискретност — надничам през шпионката на вратата. Никога през живота си не съм се

унижавал с подобно следене. Нямам късмет — нищо не се вижда, не се чува. Празно. Асансьорът определено е спрял, никой не се качва по стълбите. Не разбирам.

Дали гостите не са минали през заден вход, неизвестен ми досега, може би наскоро отворен в сградата?

Не мога да събера мислите си и отново си наливам, за да се подготвя психически за веселия празник у съседите. Запалих лампите в салона и в библиотеката. Угасих всички преди няколко минути, за да мога по-точно да улавям различните отгласи, които носи със себе си нощта, да различа познатите от чуждите, да разпознавя присъствия, да направя своеобразна убедителна класификация. Нищо не стана обаче. Никакъв звук. Нищо, дълбока тишина.

Светнах лампата на бюрото. Пълна тишина. Винаги съм знаел, че няма абсолютна тишина. Това е доказателство, ако някой не вярва — дори по това време може да се долови далечният глас на града. Ако обаче огранича слуха си само със сградата, ухото ще регистрира само онова, което наричаме именно тишина. Нищо друго. Цялата къща е опустяла, напусната от обитателите си, като че ли ги е изсмукал някакъв вихър, предизвикан от необяснима катастрофа. Не чух обаче някой да излиза. Наистина пропуснал съм момента, когато са влизали и излизали хора. Въпреки това подобно спокойствие ми се струва необикновено и подозрително. Не се чуват никакви познати звуци — телевизия, радио или телефон, не звънят съдове и прибори, няма следа от затваряни шкафове, от пускане на вода; никакъв детски вик, никаква човешка стъпка. А най-много ме тревожи фактът, че не чувам стрелбата на бутилките шампанско, разговорите, избухванията на смях, празничната шумотевица. Това е много чудно. Толкова подозрително, че просто трябва да видя какво става на този пети етаж.

Прокрадвам се по стълбите колкото е възможно по-тихо. На четвъртия подслушвам пред вратите. Изглежда всичко е наред: съседите предварително са решили да прекарат вечерта вън от къщи. До петия етаж пълзя по дървените стъпала почти на четири крака, за да избегна всякакво изскърцване, което би се разнесло като мощно ехо в тази звъняща тишина. Скоро различих името Мауре-Цокел, изписано на бронзова табелка до звънеца. Залепих ухо на вратата. Усещах как бие сърцето ми. Ако някой ме завари така — си помислих, — какъв срам! Подслушвах много внимателно и дълго. Нищо. Някаква

нереална тишина цареше в апартамента, а нали там трябва да кипи забавление. Нищо не разбирам. Без да се поддавам на предварителна паника, без да допускам най-чудновати и ужасяващи решения, отидох до асансьора да проверя дали листчето е на мястото си. В края на краищата може да не съм довидял нещо. Продължаваше да стои, залепено за огледалото. Прочетох го отново, съвсем педантично, показвайки си с пръст като децата, като идиот. Прочетох го още веднъж на глас, за да съм още по-сигурен за съдържанието:

Драги съседи, тази вечер у нас няма да е толкова тихо, колкото обикновено. Молим най-учтиво за извинение. Благодарим за разбирането, благодарим предварително.

Мауре-Цокел, V етаж

Значи все пак не е сън. Разтревожен, задъхан и със сърце в гърлото се върнах при вратата на Мауре-Цокел с надеждата да чуя поне приглушен шум от уредения прием. И въпреки всичко — нищо. Абсолютно нищо.

Недоумението, бърканицата в главата, незадоволеното любопитство ме накараха да натисна звънеца, без да се замислям. Тишина. Почуках плахо. Пак нищо. Никой не отговаря. Никой не ме чува. И тогава зазвъних като обезумял, заблъсках с юмрук по вратата, след това заритах съвсем безотговорно. Накрая крещях с пълна сила:

— Отваряйте моментално! Чувате ли? Ще изкъртя вратата!

Тишина.

Опитах се да вляза със сила. Нищо не излезе, разнесе се само мощно пукане. Вратата беше бронирана, способна да издържи най-яръстен натиск. Трябва да се успокоя, да събера мислите си. Ослушвам се. Сградата е потопена в невероятна тишина. Изумителна тишина.

23,39 часът. Какво става с мен? Дали не пих много? Това са вече бълнувания. Налях си още веднъж — по-лесно ще може да се понесе нещото, което може да е само халюцинация. Постепенно в главата ми започва да се оформя следният макабърен сценарий: Мауре-Цокел са се самоубили! Така е! Намерих обяснението. Просто. Затворили са се в кухнята и са пуснали газта. Дали не трябва да повикам полицията? Но

в такъв случай за какво е това съобщение в асансьора? Повиквайки така демонстративно смъртта, сигурно са искали да разтърсят този дом, тънещ в инертност, да нарушат вътрешния ни покой и в края на краищата да хвърлят брутално предизвикателство на обществото, което не са могли да приемат. Ако нещата стоят така, колко съм грешил по техни адрес. Във всеки случай ме извадиха от равновесие. Трябва да направя нещо. Само че какво? Преди всичко трябва да се провери още веднъж какво става на улицата. Нито една кола. Наближава полунощ. Не мога повече. Приготвям си следващото питие.

Все повече се чувствам жертва на глупава шега. Отново, съвсем ясно, се трясна врата. Политам към прозореца, събаряйки масичката и счупвайки лампата. По средата на улицата, сякаш нищо не се е случило, стои такси с включен двигател и запалени фарове. Не свалям очи от него, сигурен, че именно то ще ми връчи ключа към тази невероятна загадка. Радостта ми се оказа преждевременна. След няколко минути таксито тръгна и изчезна. Не видях някой да слиза или да се качва в него.

Налях си още за кураж. Да не се поддавам на изгарящото ме любопитство — тази слабост, която в края на краищата ще ме принуди да напусна този проклет дом. С други думи, пия, за да имам смелост да понеса собствената си уплаха. Ако тези хора са се самоубили, не искам да имам нищо общо с това. Върху мен лесно би паднало подозрението, тъй като, изглежда, съм единственото същество, присъствало тази вечер в сградата. Трябва бързо да изчезвам. Сега наистина ме е страх.

1 май, след обяд.

Не е за вярване, че съм още жив. А сърцето ми бие толкова силно. Това вече е тревожно, то е изумително. Да се опитаме да запазим спокойствие. Да подредим нещата. Да се върнем към самия ред, въпреки че страхът дърпа мисълта ми назад.

Отново асансьорът. Полунощ мина. Слизам надолу, обърнат с гръб към тайнственото съобщение. На партера виждам входната врата, която се затваря бавно, сякаш някой преди малко я е отворил. Залавям се за този дребен факт, за да откроя някакъв смисъл в цялата необяснима верига от събития. Улицата е пуста, но веднага забелязвам мъж със светъл шлифер, който върви с широка крачка по тротоара. Не го познавам. Тръгвам след него. Бързият ход през целия град ни отвежда до забранения, до пристанищния квартал. Скоро се усещам

въвлечен в лабиринт от безименни улички: тъмни и опустели. Индивидът трябва да е забелязал, че го следя, защото няколко пъти се опитва да ми се изплъзне. Най-после стигаме до кея и вървим известно време по него. Но внезапно непознатият стъпва на една площадка, увиснала над водата, и изчезва в тъмнината.

Площадката не буди доверие — дълга и много тясна дъска, прехвърлена на волята на случайността през голяма купчина дървен материал, опиращ във вонящата вода. Моментно колебание, преди да стъпя на това съоръжение; струва ми се, че отивам твърде далеч. Въпреки това рискувам и продължавам. Чувствам как дъската под мен се огъва. Движа се като по въже. От купа се отделя друга дъска — поширока, но и по-тънка, която върти малко наляво, за да стигне до следващата подпора. Вървя така от дъска на дъска, като по останки на разрушен бряг. Непрекъснати изненади — частите на този импровизиран мост се различават неимоверно: на места са масивни и солидни, на други — крехки и трошливи. Очакват ме по-нататъшни емоции, защото на едно място пътят се разклонява. Незнаейки накъде да потегля, се връщам назад — непознатият спечели. В обратния път изтрезнявам, алкохолното опиянение изчезва. Констатирам, оглупял и уплашен, че първата площадка, онази, която свързваше цялата несигурна конструкция с брега, е изчезнала. Обхваща ме безсилие. Сега виждам с пълната му яснота опасността, на която съм се подложил. Станал съм жертва на злодеи от голям калибър, които сигурно по този начин отбраняват достъпа до скривалището си. Тресейки се от страх, съжалявам за лекомислената си постъпка. Седя на дъската, увиснала над бездната в най-дълбок мрак, и с тревога очаквам вече само смъртта. Няма избор. Скокът във водата би означавал загъване в тинята. Викът за помощ би събрал банда престъпници. Минутите, които ме отделят от разсъмването, които продължават безкрайно, са ужасни.

Заедно с появяващия се блясък на деня конструкцията на мостакан се вижда все по-добре и не е толкова страшна. От едната страна води до стара, мрачна и изоставена сграда, но от другата — спасително откритие — чрез нова купчина от дъски се свързва с брега. Алчно гълтам въздуха, който толкова ми липсваше, и бързо се връщам на сушата — към живота. През нощта по същия този път злодеят е

избързал, а след това — истински мръсник! — се е върнал на брега и зад гърба ми с целия си садизъм е дръпнал стратегическата дъска.

Дори на сушата продължавам да се чувствам несигурен. Боя се да се върна вкъщи. Междувременно градът се събужда за нормалния си живот. Това омразно ежедневиe, което сме длъжни да понасяме, може да бъде толкова ободряващо, когато е намерено след кошмарите. Защото това беше истински кошмар. Не мога да обясня по друг начин онова, което се случи. Прекалено многото алкохол, погълнат на гладен стомах, и неколкоседмичната напрегната работа са достатъчни да те извадят напълно от равновесие.

Часът е седем сутринта, когато отварям входната врата. Виждам — или ми се струва — промъкващ се тъмен силует, който изчезва в хола. Внезапно до мен достига далечен глас сякаш от високоговорител който ми изкрещява:

— Добър ден, господин Портали!

Замирам. Едва се въздържавам да не се върне бежешком на улицата. Струва ми се, че беше гласът на портиера, но не съм сигурен. Така че подхвърлям „добър ден“ лаконично, безлично. Викам асансьора. Чакам дълго. Сигурно е спрял на петия етаж. В огледалото на кабината виждам само собственото си мъртвешко лице — съобщението е изчезнало.

Най-после у дома. Приготвям си последното сериозно питие. Искam буквално да се оглуша, да обезсиля страха, да изпадна в наркотичен сън.

Спя с костюм и се събуждам около обяд сред кошмарни видения с ужасно главоболие. Въпреки това изтичвам към стълбите и бързам към петия етаж, като че ли ме гони някаква тайнствена, зловеща сила. Наистина какво е станало със съседите? Ще попитам самите тях.

Злощастният етаж. Открехнатата врата. Звъня. Нищо. Звъня пак. Отново нищо. Бутам вратата, нахлувайки вътре с вика: Има ли някой?

Влизам и стоя като вкаменен! Жилището е празно! Съвсем празно! Няма нищо, дори труп! И което е още по-чудно — никаква мебел! Нищо!

На прага, привлечен от някакво непонятно подухване, виждам смачкано късче хартия — съобщението от асансьора! Това е истинска лудост! Нечувано! Непонятно! Това не е възможно!

Слизам още по-объркан отпреди. По пътя срещам уважаваната госпожа Жойо, която ми подхвърля през рамо: не ви дадох да спите, нали? От осем до среднощ е много! Но от осем вечерта до осем сутринта е непоносимо! Това е скандал! Всички трябва да се оплачем! Цяла нощ не съм мигнала!

Успокоявам я, правейки знак с ръка. Нервите ми са опънати докрай. Цял треперя. Викам й, че е полудяла и се устремявам към къщи, към моето скривалище, към моите записки.

Публикувано в списание „Наука и техника“, брой 44/1989 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.